

tíðindablaðið

Útgevari: p/f sosialurin

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller

Politiskur- og fyrirtaksblaðstjóri: Krisjan Dahl

Blaðfólk: Høgni Djurhuus, Dagny Joensen og Jóhann Mortensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

sosialurin

Argjavegur 26
Postsmoga 76,
3800 Tórshavn
telefon 11820

Samvitskumál

HAVA seinastu dagarnar verið áhoyrarar til upplýsandi og gott kjak um stöðu teira evnaveiku í Føroyum.

ÁVIST hevur verið tað skammiliga í tí, at vit ikki sjálvir her á landi skulu hava umstøður fyrri at hýsa hesum og kjúgla um tey sum frægast.

AT hetta er álvarsligt samvitskumál hjá føroyingum flestum, ivast eingin í. Sostatt kann eingin rættisaktarur føroyingur loyva útsetan av skilagóðari loysn á málinum. Beinleiðis heimapolitiskur illvilji eigur heldur ikki at verða tolder longur.

VITA, at danir ikki koyra hesi samfelagsliga illa fyrirkomnu út á geilar, hetta uttan mun til um hesi eru danir, føroyingar, svørt ella gul.

MEN móguleikan fyrri viðsýntum samhuga mótvegis okkara brekaðu hava vit ikki enn. Stovnsplássini eru ikki nóg nógv í tali og lítið hevur, síðan Eirargarður varð bygður, verið gjørt til tess at bota henda tørv.

LANDSSTYRISMAÐURIN í heilsu-málum segði seg í útvarpinum herfyri at ivast í, um tørvurin veruliga var so stórur fyrri útbygging av hesum ringarstovnum. Hevði sum so ikki verið tað, síðan Eirargarður varð tikin í nýtslu — ikki fyrr enn nú.

TÍÐARBILID og stóra arbeiði Javna, umframt seinastu væl undirbygdu ávísingar henda stovns, gera tað ivaleyst skilagott fyrri einhvønn við slíkari landsstýrisábyrgd nú at geva málinum tørvandi ans.

LANDSSTYRISMAÐURIN skal annars eiga, at hesin bæði væl og virðiliga hevur umstíð tær viðtøkur á heilsuliga økinum, ið undanfarna landsstýrini høvdu rokkið. Døminu eru mong um hetta, tvey teirra eru Ellis- og Røktarheimini í Klaksvík og Eysturoynni, ið fyrrverandi landsstýrismaður Vilhelm Johannesen legði eftir seg.

ANSUR hansara fyrri øðrum loysnum, ið aðrir enn samgongumenn hansara hava ávíst, so sum bygging av smærri

oddagrein

ansingareindum kring landið, er eisini at rósa.

UM komandi valstríð ikki vognast samfelagnum ørvísi, enn at størri samhugi móguliga fæst frá øðrum flokkum eisini fyrri at skunda undir loysnir á hesum økjum, so er tað kortini ikki til fánýtis, so álvarsligt, sum tað má sigast at vera, ikki í egnum landi at kunna hýsa hesum landsbørnum okkara, ið valla hava annan ugga í livinum enn at vera so nær sínum egnum sum móguligt.

MEIRI ivasamt er tað, um peningabýti til hesi samfelagsøki verður so objektil og vælviljað, um sokallaði blokkstauul fólkafloksins úr Danmørk fyrirlæyst skal umstast av slíkum, sum í verk hava sýnt — um ikki ongan — so ikki sama samhuga fyrri hesum samfelagstátti.

SKAL danski peningurin eisini nýttast til starblinda og einvísa stuðlan av framhaldandi undirskotsstíttøkum, einans við tí fyrri eygað, at hesi ikki á nakran hátt megu koma undir almenna ávirkan ella ognarlut, so eru allar orsøkir til sum skjótast at betakka seg fyrri slíkari danskan-fólkafloksblokkstuðul.

JAVNAÐARFÓLK hevur tað álít á Føroya fólk, at vit ikki ivast í, at hugur er fyrri, at vit sjálvir umsita bæði egnan og danskan pening.

MEN sjálvstýris- ella loysingarfólk gerast vit ikki størri av hesum aleina, og eiga teir, ið hug hava at fyrigykla fólk slíkt, einans tí vit móguliga flyta ein part av danska landskassanum hendavegin, at vera meiri ærligir í so máta.

SKULU vit hava blokkstuðul, skulu vit hava somu javnvág í útreiðslum okkara viðvíkjandi skúlaskapi, heilsu-málum og sosialum trygdarskipanum annars, so mugu vit eisini, áðrenn talan kann vera um at flyta árliga danska tilskotið hendavegin, hava breiða og ósvikaliga lógfesta semju um føroysku býtsætlanina fyrri henda danska pening.

Heldur tú ikki

sosialin

Landsbankin — nær kemur hann!

Javnaðarflokkurin heitir á lótingið um straks at áleggja landsstýrinum at stovnsseta Landsbanka Føroya, sum viðtøkur eru fyrri sambært lótingslóg um føroyskan landsbanka.

Uppskot til samtyktar er soljóðandi: Í september 1978 samtykti Føroya lóting lóg um Landsbanka Føroya. Eisini samtykti lótingið viðtøkur fyrri Landsbanka Føroya og lóg um ábyrgdar-skyldu fyrri stovnsfæ Landsbankans (Lótingstíðindi 1978 Bind A, p. 81 ff.).

Endamál Landsbankans var at reka samfelagsáhugamál. Hetta merkir, at bankin var ætlaður at vera eitt amboð í búskaparpolitikkum til tess at halda uppi trygg figgarviðurskipti. Samuleiðis skuldi bankin tryggja eina javna útbygging av føroyska samfelagnum.

Meira nágreiniliga kann uppgáva landsbankans lýstast við at visa á, at hann eftir lógini var ætlaður at vera bankasamband landskassans, eins og hann skuldi verið ráðgevandi hjá almennum myndugleikum í sambandi við lantøkur uttanlands.

Harumframt skuldi Landsbanki Føroya samskipa lantøku hjá føroyskum kommunum.

Hóast landsbankin ikki var ætlaður at vera tjóðarbanki við øllum vanligum tjóðarbankauppgávum og tjóðarbankamyndugleika, hevur hann kortini sambært lógina nakrar ávísar týðningarmiklar tjóðarbankauppgávur, t.d. at vera við til at leggja bústaðarpolitikkinn til rættis.

Sum kunnugt er landsbankin enn ikki settur á stovn, hóast tað nú eru úti við fimm ár, síðan lógir og ivðøkur vórðu samtyktar á lótingi.

Figgjarliga og búskaparliga gongdin serstakliga tey síðstu trý árinu hevur prógvað, hvussu stórur tørvurin er á einum landsbanka við tjóðarbankalknandi myndugleika.

Figgjarligu og búskaparligu trupulleikarnir eru stóðugt vaksandi, og er hetta til stóran meinboga fyrri Føroya fólk og føroyskt vinnuliv.

Hóast vaksandi figgarligar og búskaparligar trupulleikar letst landsstýrið ikki um von, men letur bert standa til.

Hesin politikkur, sum gonru tít upp á at lata standa til, at lata figgarligu og búskaparligu gongdina fara fram sum best ber til uttan nakað slag av stýring, hevur ført til eina uttanlands-skuld, sum er trífaldað eftir fáum árum og sum nú er uppi á 2,3 mia.

Viðari hevur hesin »sum best ber til«-politikkur ført til, at útlánsrentan í Føroyum nú er so høg, at rentubyrðarnar eru til slíkan meinboga fyrri vinnuliv og tey,

sum seta búgv, at lánmøguleikarnir hjá kommununum ikki eru nóg góðir.

Samanumtikið er stórur saknur í einum landsbanka, og Javnaðarflokkurin heldur tí, at bankin eigur at verða settur á stovn uttan meiri drál.

Tað tykist tí, sum landsstýrið onga ætlan hevur um at fremja lótingslógina um landsbankin, og flokkurin heldur tí, at lótingið má áleggja landsstýrinum nakað so sjálvsagt sum at halda landsins lógir.

Ti verður hetta uppskotið til samtyktar lagt fyrri lótingið.

Á Føroya lótingi, 16. februar 1984.

Atli P. Dam, Jákup Lindenskov, Hilmar Bech, Jørgen Thomsen, Tóralvur Mohr Olsen, Jóannes Dalsgaard.

Samgonguni undan valinum 1978 eydnaðist at fáa samtykt semingsuppskot um føroyskan landsbanka.

Undir fyrstu viðgerð av málinum friggjadagin í farnu viku bar Atli Dam fram, at hetta mál, sum meirilutingsins hevði fram í 1978, vegna ymsar trupulleikar, enn ikki varð sett í verk. Ávisti eisini tann meiriluta, ið enn var í tinginum fyrri málinum og sum sostatt skuldi kunna tryggja fremjan av tingsins viðtøkum um stovnssetan av landsbankanum.

Segði, at tað undir táverandi samgongu, sum einans sat tvey ár aftaná lótings-samtyktina, ikki varð rokkip so vitt sum til stovnssetanina og at flokkur í nýggju samgonguni ikki í verki vildi verða við til at fremja lótingslógina um landsbanka.

Málið hevur tiskil ligið á lani øll hesi árin.

Tað vóru ymsar orsøkir, sum lógu til grund fyrri at samtykkja uppskotið frá landsstýrinum um landsbanka.

Mett varð, at samfelagnum tørvaði hetta amboð. Serliga hava árinu, sum farin eru, sýnt at so er.

Rentubyrðarnar fyrri so væl vinnuliv sum fyrri tey, ið setast skulu í búgv, eru ov tungar, eins og lánmøguleikar kommununar eru ov vánaligir.

Atli Dam visti viðari á, at peningavirksemið átti at verða regulerað so vit ikki skuldaðuðum okkum úteftir í tann mun sum higartil, og at landsbankin mundi og skuldi virka fyrri rimiligari rentu-støði, sum útlit í lotuni ikki eru fyrri vegna strið føroysku bankanna imillum.

Fólkaflokkurin við Jógvan Sundstein segði seg undir viðgerðini sinnaðan fyrri skjótast móguligari stovnssetan av landsbankanum sambært samtykt tingsins. Visti tó á at hinir samgonguflokkarnir ikki eru sinnaðir til at akta viðtøkur tingsins í hesum máli.

Jógvan Sundstein viðgækk, at okkum tørvði hetta figgarstýringaramboð, men at

uppskot javnaðarfloksins, ið allir annars áttu at tikið undir við, tó neyvan kom at broyta verandi støðu, eftirsum umsitingarmyndugleikarnir — landsstýrið, hansara egna — ikki eru sinnaðir at seta lógina um landsbanka í verk.

Onkur hevur hug at halda, at ódemokratiska stóða landsstýrisins í málinum fyrri fólkaflokkinn er at rokna sum sokallað »hændeligt uheld«.

Fólkaflokkurin visti, sambært Agnar Nielsen úr sambandsflokkinum, at talan ikki undir núverandi samgongu kundi vera um stovnssetan av landsbanka, so undanfærslur fólkafloksins um, at málið ikki er komið viðari vegna andstöðu aðra samgonguflokka, er ikki haldgøð.

Men allir fegnast vit um nýggju offisiellu stöðu fólkafloksins í málinum, ið sostatt kundi tryggja okkum stovnssetanina beinanvegin.

Sambandsflokkurin sigur tvørt nei til landsbanka. Hesin vil ikki annað enn máta stöð við undan føroyska vinnulivinum og stýring og skilagott eftirlit við almenna peningavirkseminum er eftir teirra metan av tí onða.

Sjálvstýrisflokkurin við Asbjørn Joensen segði seg vilja taka undir við uppskoti javnaðarfloksins. Visti á, at orsøkin til at lógin enn ikki var sett í verk var skerda demokratiska arbeiðslagið, ið seinna árinu hevði rátt á tingi. Tvørpolitiskt kundi ikki arbeiðast longur, heldur ikki við teimum máli, ið annars høvdu hollan meiriluta aftanfyrri seg.

Hilmar Kass úr sjálvstýrisflokkinum kom við gomlu undanfærsluni um, at hinir flokkarnir í samgonguni ikki høvdu vilja dugna málinu á nakran hátt. Tiskil høvdu sjálvstýrismenn ikki kunna ávrika málið rætta vegin.

Tjóðveldisflokkurin við Erlendi Patursson lýsti sum væntað floksins samhuga við málinum og kravdi lótings-samtyktina setta í verk sum skjótast. Fegnaðist um, at fólkaflokkurin enn sigur seg at halda við gomlu samtyktina og at einki sostatt skuldi verið til hindurs longur fyrri stovnssetan av landsbankanum.

Málið varð beint til aðru viðgerð uttan nevdarviðgerð.

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyrri at faa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brovini.